

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДУ «ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ
М.І. ДОЛІШНЬОГО НАН УКРАЇНИ»

ГРИНІВ ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

УДК 332:330.341.1:334.012.64

**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
РЕГІОНУ**

08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2017

Дисертацією є рукопис.

Дисертаційна робота виконана в ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», м. Львів.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
академік академії економічних наук України
Васильчак Світлана Василівна,
Львівський державний університет внутрішніх справ
Міністерства внутрішніх справ України,
професор кафедри економіки та економічної безпеки.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Забарна Елеонора Миколаївна,
Одеський національний політехнічний університет
завідувач кафедри економічних систем і управління
інноваційним розвитком;

кандидат економічних наук
Лояк Ліля Миколаївна,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
доцент кафедри готельно-ресторанної
та курортної справи.

Захист відбудеться 17 лютого 2017 року о 14 год. 30 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.35.154.01 в ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» за адресою: 79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» за адресою: 79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4 та на сайті: <http://ird.gov.ua/>

Автореферат розісланий 17 січня 2017 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук

П. В. Жук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Розвиток сучасної економіки передбачає орієнтацію на інноваційну модель економічного зростання та удосконалення виробничого процесу у всіх видах економічної діяльності задля забезпечення мінімізації затрачених ресурсів та покращенням якості кінцевого продукту. Відповідно інноваційну діяльність суб'єктів підприємницької діяльності слід розглядати як визначальний чинник підвищення ефективності їх розвитку та конкурентоспроможності економіки регіонів.

Малі підприємства через недостатність фінансових ресурсів доволі часто неспроможні впроваджувати інновації у виробничий чи організаційно-управлінський процеси. Крім того, відсутність гарантованого та систематичного фінансування регіональних програм підтримки малого підприємництва, інноваційних проектів не сприяє активізації інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва. Така ситуація призводить до того, що вітчизняні малі підприємства свою діяльність здебільшого фокусують на «виживанні», а не на здобутті лідерських чи конкурентних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках. Проте розуміння того, що інноваційна діяльність це шлях до мінімізації витрат та підвищення якості продукції чи послуг, мало б формувати мотивацію підприємців та стимулювати їх до впровадження інновацій. Тому питання інноваційного розвитку малого підприємництва набуло актуальності та стало одним з ключових у забезпеченні еволюції малих підприємств як динамічного, стабільного та прогресивного елемента економіки країни та її регіонів.

Дослідженню проблем інноваційного розвитку малого підприємництва присвятили свої праці вчені-економісти: І. Буркинський, З. Варналій, С. Васильчак, Т. Васильців, Г. Веріга, В. Геєць, Е. Забарна, М. Журавльова, С. Іщук, С. Каламбет, С. Коваль, Н. Колесник, Д. Комісаренко, Т. Косова, Л. Костирко, Е. Кужель, В. Парсяк, Л. Пилипенко, Н. Романюк та інші. Попри те, що вивченням цього питання займалися багато науковців, на сьогодні воно потребує подальших наукових досліджень. Це стосується передусім проблеми удосконалення нормативно-правового регулювання інноваційної діяльності малих підприємств і механізмів її фінансового забезпечення, стимулювання підприємницької активності на державному та регіональному рівнях, визначення шляхів підвищення конкурентоспроможності малого суб'єкта господарювання через впровадження інновацій у виробництво та управління підприємством.

Складність і багатоаспектність досліджуваної проблематики, її важливість та недостатність вивчення окреслених аспектів зумовили вибір теми дослідження, його мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано згідно з тематичним планом науково-дослідних робіт ДУ “Інститут регіональних досліджень імені І.М. Долішнього НАН України”, зокрема в межах теми “Механізми реалізації регіональної політики в умовах децентралізації влади в Україні” (номер державної реєстрації 0116U004035), де автором розроблено пропозиції щодо удосконалення механізмів стимулювання інноваційної діяльності малих суб'єктів підприємницької діяльності та реалізації регіональних і місцевих інноваційних програм.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є поглиблення теоретико-методологічних засад та розробка практичних рекомендацій щодо активізації інноваційного розвитку малого підприємництва регіону.

Для досягнення поставленої мети необхідним було вирішення таких основних завдань:

- удосконалити визначення поняття «інноваційний розвиток малого підприємництва регіону»;
- розробити методичні підходи до визначення рейтингу інноваційної активності суб'єктів малого бізнесу;
- запропонувати методичні підходи до оцінювання впливу чинників формування інституційного середовища ділової активності на інноваційний розвиток малих підприємств регіону;
- визначити напрями регіональної підтримки інноваційного розвитку малого підприємництва;
- обґрунтувати концептуальні засади управління інноваційною діяльністю малого підприємництва регіону;
- визначити напрями інвестиційного забезпечення ресурсної та фінансової підтримки інноваційного розвитку малих підприємств регіону;
- розробити пропозиції щодо удосконалення організаційних заходів та фінансово-бюджетних інструментів у сфері інноваційного розвитку малого підприємництва на регіональному рівні.

Об'єкт дослідження – процеси інноваційного розвитку малого підприємництва регіону.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та прикладні аспекти активізації інноваційного розвитку малого підприємництва регіону.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційної роботи є фундаментальні положення економічної теорії, теорій регіональної економіки, теорій управління, економічної теорії підприємництва та теорій інноваційного розвитку. Для вирішення поставлених у роботі завдань використано низку наукових методів, зокрема:

- метод логічного узагальнення, аналізу, порівняння та синтезу – для визначення сутності, основних принципів інноваційної діяльності у сфері малого підприємництва;
- методи структурного, факторного, економіко-статистичного аналізу та декомпозиції – для виявлення основних тенденцій інноваційного розвитку малого підприємництва регіону;
- метод стратегічного та структурно-функціонального аналізу – для визначення напрямів удосконалення регіональної підтримки розвитку інноваційної діяльності малого підприємництва та забезпечення ефективного управління інноваціями;
- графічні та графоаналітичні методи – для унаочнення результатів оцінювання інноваційної активності та аналізу регіональних особливостей функціонування малого підприємництва регіону.

Інформаційною базою дослідження слугували монографічні й фундаментальні дослідження зарубіжних і вітчизняних учених за тематикою дисертаційного дослідження, законодавчі акти та нормативно-правові документи центральних і

регіональних органів виконавчої влади, що регулюють функціонування суб'єктів підприємницької діяльності та їх інноваційну діяльність, Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Львівській області та електронні ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні положення дисертації, що містять наукову новизну і винесено на захист, полягають в наступному:

удосконалено:

- концептуальні засади управління інноваційною діяльністю малого підприємництва регіону в частині визначення та обґрунтування стратегічних цілей інноваційного розвитку малих підприємств, які базуються на результатах прогнозування змін їх інноваційного потенціалу та врахування обмежень (фінансових, матеріальних, кадрових) в можливостях доступу до інновацій. Досягнення цілей зорієнтовано на оптимізацію процесів формування та просування інноваційної продукції, залучення інвестиційних ресурсів у реалізацію інноваційних стратегій підприємств, бюджетну підтримку на рівні регіональної та місцевої влади;

- трактування поняття «інноваційний розвиток малого підприємництва регіону», що розглядається як активний процес систематичної господарської діяльності зі створення нових продуктів, впровадження новітніх науково-технічних ідей, винаходів, розробок, інноваційних технологій у виробничу та управлінську діяльність підприємств, який враховує регіональні особливості функціонування малих підприємств та забезпечує суб'єкту господарювання цілеспрямоване підвищення економічної ефективності, стійкість в мінливих умовах внутрішнього та зовнішнього середовища, максимізацію прибутків за рахунок кращої якості продукції чи послуг та підвищення конкурентних позицій на ринку;

- методичні підходи до оцінювання впливу чинників формування інституційного середовища ділової активності на інноваційний розвиток малих підприємств регіону на основі кореляційно-регресійного моделювання, які на відміну від існуючих, базуються на встановлені взаємозалежності між визначальними макрохарактеристиками інституційного середовища ділової активності (інвестиційна, інноваційна, безпекова, регуляторна, тіньова, корупційна, соціальна, податкова, інфраструктурна та інші компоненти) та базовими параметрами інноваційного розвитку малих підприємств регіону (кількість інноваційно активних підприємств; обсяги реалізованої інноваційної продукції; обсяги інноваційних витрат, в т.ч. за рахунок кредитів; кількість впроваджених нових технологічних процесів та освоєних інноваційних видів продукції);

- організаційний інструментарій стимулювання інноваційного розвитку малого підприємництва на регіональному рівні, який передбачає застосування прямих та непрямих методів підтримки регіональною та місцевою владою інноваційної діяльності малих бізнес-структур у тих сферах та видах економічної діяльності, які визначені пріоритетними в регіональній стратегії, створення умов для розвитку новітніх організаційних форм підприємницької діяльності, підвищення ефективності реалізації регіональних та місцевих програм підтримки малого підприємництва, а також програм інноваційного розвитку; сприяння реалізації інноваційних проектів, надання консультативної підтримки. Застосування комплексного підходу до реалізації вказаних інструментів дозволить підвищити ефективність управління цими процесами;

набули подальшого розвитку:

- методичні підходи до рейтингування регіонів за рівнем інноваційної активності підприємницьких структур на основі розрахунку інтегрального показника, який, на відміну від існуючих, включає показники рівня охоплення підприємств інноваційною діяльністю, ступеня фінансового забезпечення інноваційних процесів та видового розподілу інноваційних продуктів. Запропонований підхід використано для виділення груп регіонів, в розрізі яких визначено стратегічні напрями та інструменти стимулювання інноваційної активності малих підприємств;

- напрями регіональної підтримки інноваційного розвитку малого підприємництва, які передбачають планування і підтримку інноваційного розвитку малих підприємств на довго- та середньострокову перспективу, визначення пріоритетних завдань та їх реалізацію на всіх етапах стратегічного планування, розвиток підприємницької та інноваційної інфраструктури, забезпечення та підтримку попиту на товари - результати інноваційної підприємницької діяльності, налагодження співпраці регіональних органів влади та малого бізнесу з метою реалізації запланованих інноваційних проєктів, інтеграції малого, середнього та великого бізнесу, що забезпечить мотивування і розширить можливості інноваційної діяльності малих підприємницьких структур в регіоні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці науково-прикладних рекомендацій щодо активізації інноваційних процесів у малому підприємстві та пропозицій із удосконалення інноваційної діяльності малих суб'єктів господарювання.

Рекомендації автора щодо вироблення стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку малого підприємництва регіону на основі вдосконалення фіскальної політики в нарахуванні та справлянні місцевих податків відносно малих суб'єктів господарювання прийняті до впровадження Дрогобицькою об'єднаною державною податковою інспекцією Головного управління ДФС у Львівській області (довідка № 05-481 від 14.04.2016 р.). Пропозиції з покращення інноваційного розвитку малих бізнес-структур, які ґрунтуються на оновлених інструментах фінансово-кредитного забезпечення використані Департаментом економічної політики Львівської ОДА (довідка № 031-811 від 17.02.2016 р.); щодо напрямів удосконалення інвестиційного забезпечення ресурсної та фінансової підтримки інноваційного розвитку малих підприємств регіону враховані Управлінням інвестиційної політики департаменту економічної політики Львівської ОДА (довідка № 029-684 від 24.03.2016 р.) при розробці регіональних програм розвитку малого підприємництва; щодо покращення управління інноваційною діяльністю малого підприємства на основі врахування детермінантів розвитку розглянуто та прийнято до впровадження у ТзОВ «Перше травня» (довідка № 185 від 30.09.2015 р.) та ТзОВ «Тандем» (довідка № 138 від 24.09.2015 р.). Розроблену модель інноваційного розвитку малих підприємств регіону на основі їх інтеграції із великими промисловими підприємствами за виробничим спрямуванням прийнято до впровадження Департаментом агропромислового розвитку Львівської ОДА (довідка № 144 від 10.11.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, викладені в дисертації, автор одержав особисто, а з наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використано лише ті ідеї й положення, що є результатом

особистих напрацювань здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї, положення, пропозиції дисертації пройшли апробацію на міжнародних і всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях, серед них: Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Формування стратегії соціально-економічного розвитку підприємницьких структур в Україні» (м. Львів, 19-21 листопада 2015 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні шляхи забезпечення стабільного економічного розвитку» (м. Харків, 25-26 листопада 2015 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Сталий розвиток підприємств, регіонів, країн в сучасних ринкових та політичних умовах» (м. Дніпропетровськ, 19-20 листопада 2015 р.), X міжнародна науково-практична конференція «Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин» (м. Умань, 21-22 квітня 2016 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Регіональні проблеми розвитку територіальних систем: теорія, практика, перспективи» (м. Ужгород, 15-16 квітня 2016 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 12 наукових праць (11 – одноосібні), в тому числі 6 статей у наукових фахових виданнях України, з них 3 – у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у науковому періодичному виданні інших держав. Загальний обсяг публікацій становить 2,92 д.а., з яких автору належить 2,80 д.а.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний текст дисертації викладено на 201 сторінці, включаючи 15 таблиць, 44 рисунки. Робота містить 8 додатків. Список використаних джерел охоплює 151 найменування на 18 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, основні завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, визначено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, особистий внесок автора, наведено дані щодо апробації результатів дослідження, їх опублікування та структури дисертації.

У першому розділі **“Теоретичні основи інноваційного розвитку малого підприємництва регіону”** висвітлено сутність та значення інноваційного розвитку малого підприємництва регіону, визначено проблеми нормативно-правового забезпечення підприємницької діяльності та проаналізовано методичні підходи до оцінки рівня інноваційного розвитку малого підприємництва регіону.

В процесі дослідження теоретичних засад розвитку малого підприємництва регіону обґрунтовано його соціально-економічне значення. Так, розвиток малих підприємств має важливе значення для регіонів та окремих територіальних громад оскільки значна частина продукції і послуг, які виробляються малими підприємствами орієнтована на місцевого споживача. Збільшення кількості суб'єктів малого підприємництва у міських та сільських населених пунктах також сприятиме вирішенню проблеми безробіття та зростанню обсягів виробництва продукції (послуг), а отже, збільшенню податкових надходжень до місцевих бюджетів, що вкрай важливо в умовах реалізації реформи децентралізації.

Як показує досвід економічно розвинених країн, малі підприємства мають

переваги у впровадженні інновацій через свою здатність швидко адаптуватись до потреб економіки та кон'юнктури ринку. Відповідно впровадження інновацій у розвиток економіки регіонів України слід пов'язувати з активізацією інноваційної функції малого підприємництва.

Враховуючи існуючі підходи до трактування сутності понять «інновації», «регіон» та «інноваційний розвиток регіону», в процесі дослідження з'ясовано, що інноваційний розвиток малого підприємництва регіону є складним, багатоаспектним процесом господарської діяльності, яка спрямована на впровадження науково-технічних, організаційно-управлінських і фінансово-економічних інновацій та використання ресурсного потенціалу певного регіону. Відзначимо, що на інноваційний розвиток малого підприємництва регіону значний вплив має його інвестиційний, інноваційний, інфраструктурний, трудовий та природно-ресурсний потенціали.

Визнано, що поняття «інноваційний розвиток малого підприємництва регіону» ототожнюється з виробничим процесом, який здійснюється за умов впровадження інновацій, або створення інноваційного продукту, а його результатом є випуск нових видів якісної продукції чи послуг, що дозволить малим суб'єктам господарювання підвищити економічну ефективність та забезпечити конкурентоспроможність на ринку. Інноваційний розвиток малого підприємництва регіону автор розглядає із врахуванням регіональних особливостей функціонування малих суб'єктів господарювання.

В роботі виокремлено, що зовнішнє середовище функціонування малих підприємств характеризується нестабільністю, залежністю від ступеня налагодження взаємовідносин із регіональною та місцевою владою, великими підприємствами та фінансово-кредитними організаціями. Внутрішнє середовище малого підприємства характеризується підвищеною чутливістю до змін умов господарювання. Причиною цього є наявність значної кількості зовнішніх та внутрішніх чинників, що негативно впливають на стійкість господарюючих суб'єктів малого підприємництва. Тому на сьогоднішній день потенціал малого підприємництва в інноваційній сфері не використовується у повній мірі. Впливає на цю ситуацію відсутність ефективно діючої державної та регіональної підтримки й стимулювання розвитку малого підприємництва.

Встановлено, що розвиток малого підприємництва ускладнює відсутність ефективної системи нормативно-правового забезпечення, яка б сприяла господарській діяльності підприємницьких структур і регулювала відносини з іншими суб'єктами підприємницької діяльності, фінансово-кредитними інститутами, регіональними та державними органами влади. У нормативно-правових актах, які регулюють розвиток малого підприємництва не регламентується його інноваційний розвиток.

Доведено, що законодавче поле регулювання діяльності вітчизняного малого підприємництва характеризується значним рівнем розбіжностей різних нормативно-правових актів, що в свою чергу перешкоджає ефективному функціонуванню суб'єктів малого підприємництва, зокрема їх розвитку на інноваційній основі. Не регламентовано законодавчо підтримку інноваційної діяльності вітчизняного малого підприємництва як на державному, так і регіональному рівнях. Потребують уточнення також окремі положення Податкового кодексу України, зокрема порядку

нарахування єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва, які використовують інноваційні технології та виробляють на їх основі нову якісну конкурентоспроможну продукцію.

В роботі визначено проблеми, які стримують розвиток малого підприємництва регіонів (рис.1).

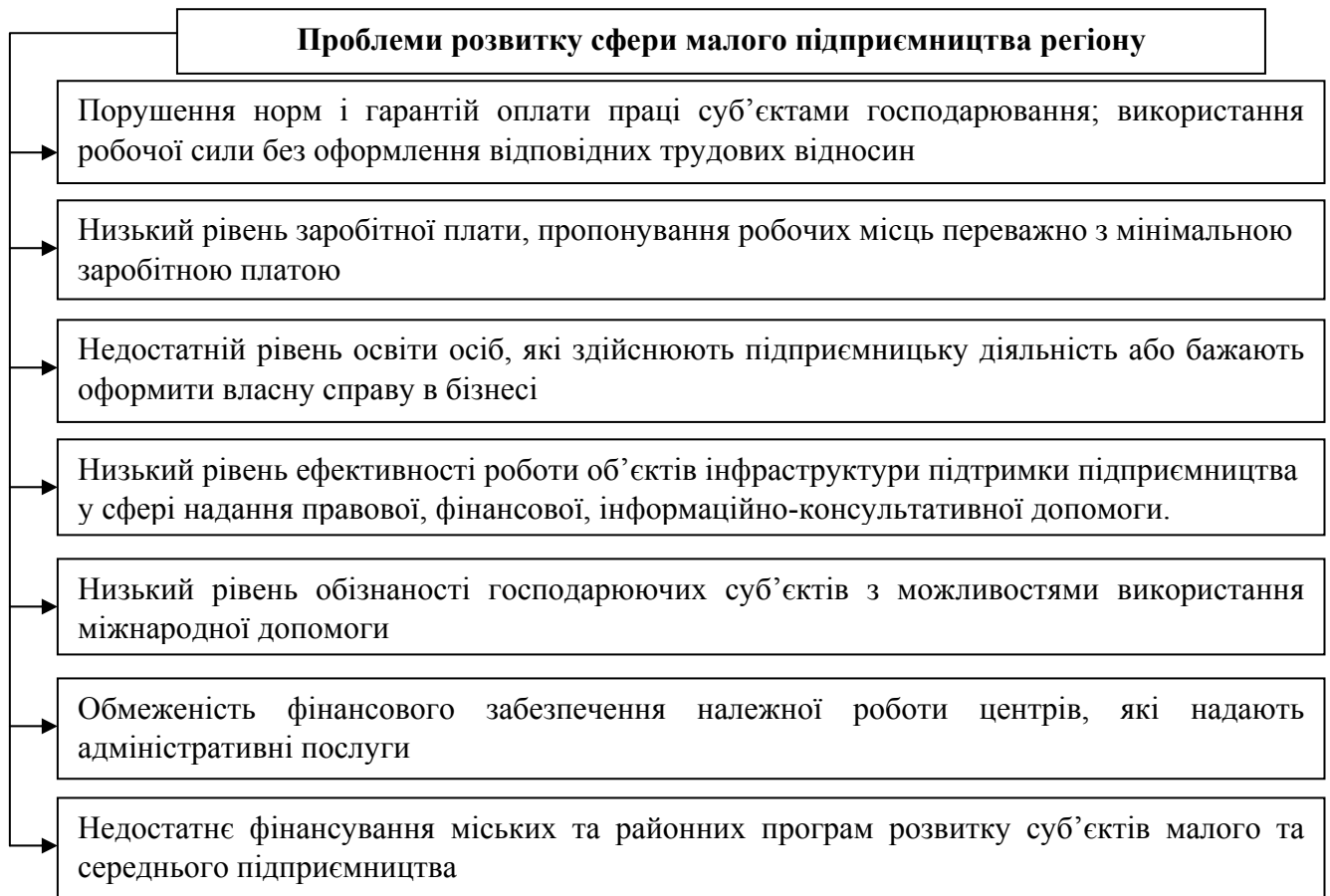

Рис. 1. Проблеми розвитку малого підприємництва на регіональному рівні*

*Складено автором

На основі аналізу існуючих методичних підходів до дослідження інноваційного розвитку малого підприємництва регіону виділено три його типи. Перший орієнтований на оцінювання реалізації великомасштабних інноваційних проектів, які охоплюють всі етапи науково-виробничого циклу; другий – на дослідження механізмів стимулювання впровадження інновацій через розбудову інноваційної інфраструктури, яка забезпечує координацію дій; третій - на аналіз масштабів поширення інновацій, створення сприятливого інноваційного клімату та раціоналізацію структури економіки регіону.

В ході дослідження визначено чинники впливу на інноваційний розвиток малого підприємництва регіону. Серед них, зокрема, недостатність матеріально-технічної бази та фінансового забезпечення підприємств, відсутність ринку інновацій, нерозвиненість інноваційної інфраструктури та зростання міжрегіональних диспропорцій у її розміщенні, низька інноваційна культура і низький рівень правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, зменшення чисельності кваліфікованих кадрів внаслідок скорочення наукового потенціалу та відтік наукових кадрів, несприятливий інвестиційний та інноваційний клімат в країні, відсутність належного нормативно-правового забезпечення розвитку малого

бізнесу та дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки інноваційного розвитку малого підприємництва, недостатня підтримка інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва регіональними та місцевими органами влади, надмірні регулятивні вимоги та нестабільність оподаткування тощо.

У другому розділі *“Характеристика інноваційної діяльності та особливостей розвитку малих підприємств регіону”* проведено аналіз регіональних особливостей розвитку малих підприємств та фінансово-кредитного забезпечення інноваційного розвитку малого підприємництва регіону, оцінено вплив інституційного середовища ділової активності на інноваційний розвиток малих підприємств Львівської області.

Аналіз стану малого підприємництва свідчить, що саме цей сектор економіки сприяє розвитку конкуренції, зайнятості населення, акумулює виробничі та фінансові ресурси, забезпечує ринок споживчими товарами і послугами. До позитивів розвитку малого підприємництва слід віднести кількісне переважаювання цих суб'єктів господарювання в організаційній структурі економіки регіонів. Так, у 2014 році частка малих підприємств у загальній структурі підприємств Львівської області становила 95,4%. За кількістю суб'єктів малого бізнесу Львівська область посіла 10 місце серед регіонів України. Позитивним фактом є те, що упродовж останніх років в регіоні спостерігалось зростання кількості малих підприємств. У Львівській області у 2014 році функціонувало 81,8 тис. суб'єктів господарювання у сфері малого підприємництва (без врахування банків та бюджетних установ), що на 8,4 тис. більше, ніж у 2013 році. У сфері малого підприємництва зайнято 224,2 тис. працівників, зокрема 103,6 тис. осіб (46,2%) – на малих підприємствах, а 120,6 тис. осіб (53,8%) – у сфері діяльності фізичних осіб-підприємців. Найбільш привабливою для малих суб'єктів підприємницької діяльності є сфера послуг і торгівля.

Дослідження тенденцій розвитку суб'єктів малого підприємництва у Львівській області свідчить, що за умов зростання обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) малими підприємствами регіону зберігається від'ємний фінансовий результат їх діяльності. У 2014 році він становив -4093,9 млн. грн. Протягом 2010-2014 років спостерігається тенденція до збільшення частки малих підприємств, які одержали прибуток (від 61,8% до 66,2%). Частка збиткових підприємств зменшилась з 38,2% до 33,8%.

Визначено, що інноваційна активність малих підприємств, на відміну від великих, є низькою. Як свідчать статистичні дані, кількісне зростання малих підприємств не сприяє збільшенню обсягів нової продукції, яку створюють ці підприємства. Що стосується рівня новизни продукції, то в основному вона є новою лише для самих підприємств, що її впроваджують. Встановлено, що у 2014 році інноваційні заходи, спрямовані на підвищення технічного рівня виробництва і випуску нової продукції як для ринку, так і для підприємства, здійснювали 90 малих підприємств регіону, що на 11,1% більше, ніж попереднього року (табл.1).

Таблиця 1

Основні показники інноваційної діяльності малих підприємств
Львівської області*

Показники	2010р.	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2014р. до 2010р., %
Кількість інноваційно-активних підприємств, од.	71	69	70	81	90	126,8
у % до загальної кількості підприємств	13,4	13,2	13,4	16,6	16,4	+3,0
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн. грн.	249,3	290,8	427,8	552,2	475,7	190,8
у % до загального обсягу реалізованої продукції	1,6	1,5	2,1	3,0	2,1	0,5
Обсяг інноваційних витрат, млн. грн.	80,8	96,9	191,3	167,7	127,5	157,7
Впроваджено нових технологічних процесів, од.	44	27	32	33	41	-3,0
Освоєно виробництво інноваційних видів продукції, од.	68	73	70	68	83	15,0
з них нових видів техніки	25	19	17	13	12	-13,0

*Розраховано за даними Головного управління статистики у Львівській області

Частка інноваційно-активних підприємств у загальній кількості малих підприємств Львівської області у 2014 році склала лише 16,4%. Питома вага реалізованої інноваційної продукції у 2014 році порівняно з 2010 роком зросла тільки з 1,6% до 2,1%. Це свідчить про низьку інноваційність виробленої продукції суб'єктами малого підприємництва регіону.

Доведено, що рівень розвитку інноваційної діяльності малих підприємств значною мірою залежить від наявного фінансування, адже низький рівень впровадження інновацій цими підприємствами зумовлений недостатнім обсягом витрат на інноваційні технології. При цьому динаміку фінансового забезпечення інноваційної діяльності малих підприємств Львівської області протягом 2010-2014 років характеризувала низка позитивних тенденцій: зростання сукупних витрат на інновації на 57,7%; суттєве зростання (майже у 2 рази) обсягів витрат на інноваційний розвиток за рахунок власних фінансових ресурсів підприємств; збільшення обсягів коштів на впровадження інновацій з місцевих бюджетів на 32,1% (табл. 2). При цьому обсяг кредитних ресурсів, спрямованих на інноваційний розвиток малих підприємств упродовж аналізованого періоду скоротився на 40%, а фінансування цієї сфери діяльності малих підприємств з держбюджету впродовж двох останніх років взагалі не здійснювалося.

Встановлено, що основними проблемами фінансового забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів малого підприємництва Львівської області є: недостатня диверсифікація джерел фінансування інноваційної діяльності та низька активність інвесторів; відсутність пільг та пільгового кредитування суб'єктів

інноваційної діяльності; низька поінформованість суб'єктів інноваційної діяльності про наявні інновації; відсутність комплексного підходу до реалізації інноваційної політики на загальнодержавному та регіональному рівні; відсутність партнерства між ланками «наука – підприємство – влада».

Таблиця 2

Динаміка обсягів фінансування
інноваційної діяльності малого підприємництва у Львівській області, тис. грн.*

Роки Джерело фінансування	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014р. до 2010р., %
Усього	80824,5	96884,4	191261,5	167701,0	127457,5	157,7
Власні кошти підприємств	60240,4	98268,8	175151,0	143157,7	119102,1	197,7
Кошти держбюджету	463,6	507,2	506,3	-	-	-
Кошти місцевих бюджетів	76,3	-	441,6	3851,7	100,8	132,1
Кошти вітчизняних інвесторів	-	3085,4	-	-	1452,7	-
Кошти зарубіжних інвесторів	218,9	5989,1	-	-	-	-
Кредити банків та інші позики	29067,4	125,4	11305,0	23826,5	17535,7	60,3
інші джерела фінансування	-	-	-	24,9	3744,5	-

*Розраховано за даними Головного управління статистики у Львівській області

Для здійснення рейтингової оцінки інноваційного розвитку малих підприємств регіону в роботі використано інтегральний показник, який враховує реалізовану частину інноваційного потенціалу регіону і розраховується за шкалою оцінювання узагальненої функції корисності або шкалою Харрінгтона. Отримані результати розрахунків дозволили провести групування регіонів за рівнем інноваційної активності малих підприємств (табл. 3).

З метою пояснення системи причинно-наслідкових взаємовпливів між визначальними макрохарактеристиками інституційного середовища ділової активності та базовими параметрами інноваційного розвитку малих підприємств Львівської області в роботі побудовані економетричні моделі (табл.4).

Отримані економетричні моделі впливу інституційного середовища ділової активності на базові параметри інноваційного розвитку малих підприємств Львівської області засвідчили, що найбільший позитивний вплив на інноваційні процеси мають: зростання економічної свободи; зниження питомої ваги вартості витрат при реєстрації власності; зниження середнього рівня процентних ставок банків за кредитами; зменшення кількості податкових виплат; зменшення витрат

Розподіл регіонів за комплексною оцінкою інноваційного стану
малого підприємництва

№	Області	Інтегральний показник інноваційної активності малих підприємств регіонів	Ранг
1	2	3	4
Група 1			
1	Сумська	0,4503	1
2	Миколаївська	0,4330	2
3	Харківська	0,4122	3
4	Кіровоградська	0,3813	4
5	Запорізька	0,3784	5
Група 2			
6	Івано-Франківська	0,3624	6
7	Волинська	0,3209	7
8	Дніпропетровська	0,3166	8
9	Чернігівська	0,3121	9
10	м. Київ	0,3046	10
11	Херсонська	0,2958	11
12	Чернівецька	0,2850	12
13	Полтавська	0,2743	13
14	Львівська	0,2732	14
15	Тернопільська	0,2714	15
16	Вінницька	0,2677	16
17	Київська	0,2366	17
18	Хмельницька	0,2243	18
Група 3			
19	Одеська	0,1994	19
20	Рівненська	0,1975	20
21	Черкаська	0,1974	21
22	Житомирська	0,1892	22
23	Закарпатська	0,1837	23
Група 4			
24	Донецька	0,1252	24
25	Луганська	0,1125	25

* Розраховано автором

часу при отриманні дозволів на будівництво; збільшення кількості бірж; зменшення коефіцієнта відшкодування коштів при закритті бізнесу; зниження рівня дефіциту державного бюджету; зменшення рівня тіньової економіки та зниження рівня корупції; підвищення темпів зростання ВВП та стимулювання приросту прямих іноземних інвестицій; підвищення рівня інноваційності економіки країни загалом.

Регресійні моделі залежності інноваційного розвитку малого підприємництва регіону від інституційного середовища ділової активності

Моделі	Рівняння регресії
Модель залежності кількості активних малих підприємств	$Y_1 = 526,99 - 6,95x_1 - 19,42x_2 - 3,57x_3 + 0,43x_4; R^2=0,80567,$ де Y_1 – кількість інноваційно активних малих підприємств в Львівській області, од.; x_1 – оцінка економічної свободи, бал; x_2 – вартість витрат при реєстрації власності, % від вартості власності; x_3 – процентна ставка банків за кредитами у національній валюті, %; x_4 – темпи зростання загальної суми інноваційних витрат в країні, % до попереднього року (у порівняних цінах).
Модель залежності обсягів реалізованої інноваційної продукції підприємствами	$Y_2 = -1501,5 + 1,40x_5 - 0,97x_6 - 0,43x_7 + 10,44x_8; R^2=0,985283,$ де Y_2 – обсяг реалізованої інноваційної продукції малих підприємств регіону, млн. грн.; x_5 – обсяг витрат підприємств на інноваційну діяльність у регіоні, млн. грн.; x_6 – кількість податкових виплат на рік; x_7 – витрати часу на отримання дозволів на будівництво, днів; x_8 – кількість банків.
Модель залежності обсягів інноваційних витрат малих підприємств	$Y_3 = -1273,5 + 5,20x_9 + 1,47x_{10} + 71,55x_{11} - 19,69x_{12}; R^2=0,852798,$ де Y_3 – обсяг інноваційних витрат малих підприємств регіону, млн. грн.; x_9 – капітальні інвестиції в регіон, млрд. грн.; x_{10} – кількість бірж; x_{11} – коефіцієнт відшкодування коштів при закритті бізнесу, центів/долар; x_{12} – дефіцит державного бюджету, % до ВВП.
Модель залежності обсягів витрат на інновації за рахунок кредитів	$Y_4 = 2,97 - 0,56x_{13} + 0,39x_{14} + 0,08x_{15}; R^2=0,688481,$ де Y_4 – обсяги витрат на інновації за рахунок кредитів на малих підприємствах регіону, млн. грн.; x_{13} – рівень тіньової економіки (метод витрати населення), % у ВВП; x_{14} – темпи росту валового внутрішнього продукту, % до 1990 р.; x_{15} – темпи зростання загальної суми інноваційних витрат, % до попереднього року (у порівняних цінах).
Модель залежності кількості впроваджених технологічних процесів на малих підприємствах	$Y_5 = 121,8 - 1,56x_{16} - 33,24x_{17} + 0,012x_{18}; R^2=0,668512,$ де Y_5 – впроваджено нових технологічних процесів на малих підприємствах регіону, одиниць; x_{16} – вартість витрат при відкритті підприємств, % доходу на душу населення; x_{17} – індекс сприйняття корупції, бали; x_{18} – темпи росту прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал) у регіон, %.
Модель залежності кількості виробництв інноваційних видів продукції на малих підприємствах	$Y_6 = 183,8 + 0,042x_{19} + 60,02x_{20} - 0,28x_{21} - 2,62x_{22}; R^2=0,92423,$ де Y_6 – освоєно виробництво інноваційних видів продукції на малих підприємствах регіону, одиниць; x_{19} – обсяг реалізованої інноваційної продукції регіону, млн. грн.; x_{20} – частка витрат на придбання машин та обладнання, які пов'язані з впровадженням інновацій, % у ВВП; x_{21} – витрати часу на реєстрацію власності, днів; x_{22} – економічна свобода, бал.

У третьому розділі **“Стратегічні напрями забезпечення інноваційного розвитку малого підприємництва регіону”** запропоновано шляхи удосконалення регіональної підтримки інноваційного розвитку малого підприємництва, визначено напрями підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю малих підприємств на регіональному рівні та розроблено пропозиції з удосконалення економічних важелів активізації інноваційної діяльності цих суб'єктів

господарювання.

Розвиток малого підприємництва в сучасних умовах вимагає удосконалення механізмів його підтримки не тільки на державному, а й на регіональному та місцевому рівнях. Відповідно регіональну політику щодо підтримки розвитку малого підприємництва слід розглядати як один з пріоритетних напрямів діяльності регіональної влади, оскільки діяльність цих суб'єктів господарювання здебільшого зорієнтована на місцеві ринки, а підприємницький потенціал є важливим ресурсом економічного зростання регіонів. Ця політика буде одночасно спрямована на підтримку розвитку малого підприємництва регіону та стимулювання інноваційної активності малих підприємств (рис.2).

Важливим інструментом реалізації регіональної підтримки розвитку малого підприємництва є цільові регіональні програми, які розробляються виконавчими органами влади регіонального рівня. Реалізація зазначених програм спрямована на забезпечення фінансової, інфраструктурної, майнової, інформаційної, консультаційної та організаційної підтримки суб'єктів малого підприємництва у регіоні, а також на популяризацію результатів їх діяльності.

Проведений у роботі аналіз фінансового забезпечення регіональних програм розвитку малого підприємництва регіонів України за період 2005–2015 рр. свідчить про недостатність їх фінансування та нерівномірність надходження асигнувань з місцевих бюджетів, а також про наявність значних диспропорцій між регіонами у обсягах фактичного фінансування заходів цих програм. Підвищення ефективності реалізації регіональних програм підтримки малого підприємництва потребує удосконалення способів та методів оцінки їх результативності та ефективності, а також ступеню досягнення запланованих програмних заходів.

З метою подальшої дерегуляції бізнес-середовища, а також пошуку додаткових фінансових ресурсів для малих суб'єктів господарювання запропоновано систему фінансово-бюджетних та організаційних заходів регіональної підтримки розвитку малого підприємництва, дія яких спрямована на розвиток інноваційної діяльності малих підприємств відповідно до пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку регіону. Для створення сприятливого бізнес клімату необхідно забезпечити умови для розширення участі малого підприємництва у реалізації проектів державно-приватного партнерства та розбудови системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого підприємництва.

Залучення регіональних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування до вирішення проблем виділення земельних ділянок для будівництва виробничих й офісних споруд, підвищення ефективності використання наявних фондів, технологічного оновлення підприємств сільського і лісового господарства, розбудови інфраструктурних об'єктів, підтримки попиту на товари - продукти інноваційної підприємницької діяльності забезпечить активізацію розвитку малого підприємництва в регіоні. Співпраця між бізнесом і регіональною владою щодо вирішення вказаних проблем є вкрай важливою і матиме зворотній ефект, в результаті якого регіон отримає підтримку бізнесу у вирішенні його соціальних та економічних проблем.

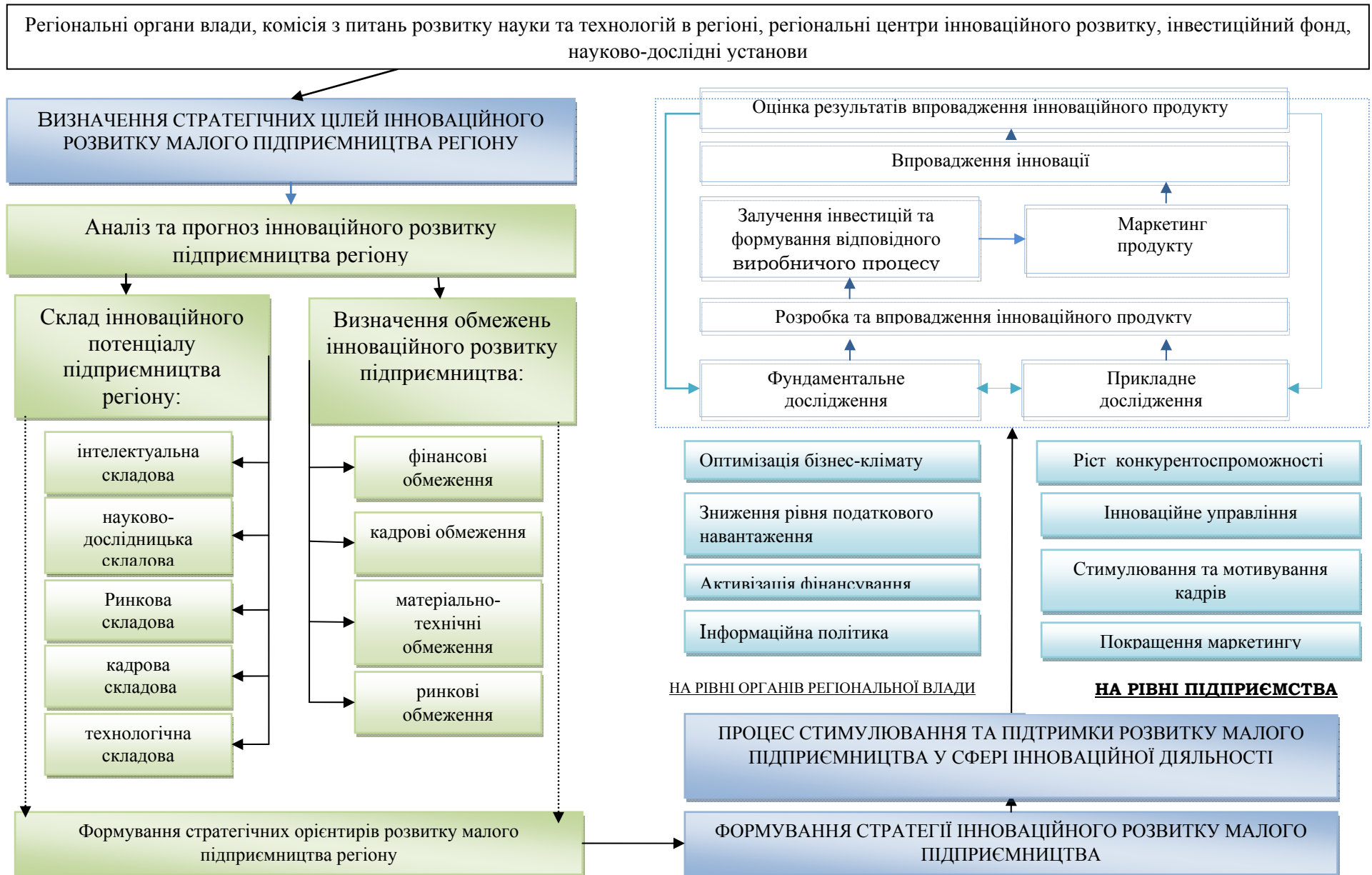

Рис. 2. Концептуальні засади управління інноваційною діяльністю малого підприємництва регіону

Обґрунтовано, що при розробці регіональних стратегій доцільно враховувати стратегічні пріоритети розвитку малого підприємництва регіону в частині визначення перспективних сфер його розвитку, формування інтеграційних об'єднань, до складу яких мають увійти представники малого, середнього та великого бізнесу, регіональні органи влади, ВНЗ та науково-дослідні установи.

Розширення можливостей впровадження конкретного виду інноваційних продуктів суб'єктами малого підприємництва вимагає удосконалення управління інноваційною діяльністю малих підприємств регіону. Доведено, що важливе місце в системі управління інноваційною діяльністю малого підприємництва регіону займає процес просування інноваційної продукції. Формування мережі інноваційних підрозділів, які вирізняються відповідними логістичними характеристиками та новими підходами у виборі каналів збуту та реалізації інноваційної продукції, використанням сучасних маркетингових інструментів, дозволить забезпечити ефективність інноваційної діяльності малого підприємництва.

В роботі запропоновано напрями підтримки інноваційного розвитку малого підприємництва, якими передбачено інформаційну підтримку та надання консалтингових послуг новоутвореним малим підприємницьким структурам, формування інноваційних структур, що характеризуються концентрацією відповідних інноваційних ресурсів, забезпечення функціонування дієвої системи кредитування суб'єктів малого підприємництва (за рахунок банківських та інших фінансово-кредитних установ, місцевих бюджетних ресурсів).

Серед економічних важелів активізації інноваційних процесів у малому підприємстві регіону слід зосередити увагу на заходах, спрямованих на покращення інвестиційного клімату регіону та оптимізацію податкового впливу, зокрема: наданні податкових пільг та стимулів, зниженні податкової ставки для малих підприємств, які активно використовують та впроваджують інновації, звільненні від сплати податків малих бізнес структур, які використовують інноваційні технології та впроваджують інноваційні проекти на час використання та впровадження до повної окупності. Такий підхід є необхідною умовою інноваційного розвитку малого підприємництва регіону.

У сфері фінансової та бюджетної підтримки інноваційної діяльності малого бізнесу важливим є залучення малих підприємств до виконання державних замовлень, зниження вартості кредитних ресурсів через надання банкам податкових пільг на кошти, які спрямовані на інноваційний розвиток малого підприємництва, часткове відшкодування із місцевого бюджету процентних ставок за кредитами, які надаються малим суб'єктам господарювання на закупівлю інноваційних технологій, гарантування часткового відшкодування кредиторам коштів, витрачених при реалізації інноваційних проектів, гарантування кредитів, наданих малим підприємствам іноземними банками.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання дисертаційного дослідження вирішено актуальне наукове завдання – обґрунтування теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо активізації процесу інноваційного розвитку малого підприємництва. На основі отриманих результатів сформульовано низку висновків і пропозицій методичного та практичного змісту.

1. Для ефективного функціонування та розвитку економіки регіонів вкрай

важливим пріоритетом є активізація інноваційного розвитку малого підприємництва. Вивчення досвіду європейських країн доводить переваги малих суб'єктів господарювання у впровадженні інновацій та нових технологій. Дослідивши теоретичні основи підприємницької діяльності та її інноваційної складової в роботі визначено сутність поняття «інноваційний розвиток малого підприємництва регіону», яке автор трактує як активний процес виробничо-господарської діяльності зі створення нових якісних видів продуктів на основі використання інновацій та впровадження інноваційних технологій.

Доведено, що на інноваційний розвиток малого підприємництва значний вплив мають формування взаємовідносин між підприємницькими структурами, регіональними та місцевими органами влади, великими підприємствами та фінансово-кредитними організаціями, об'єктами інфраструктурного забезпечення підприємницької та інноваційної діяльності регіону.

2. Аналіз структури суб'єктів господарювання Львівської області за категоріями малі, середні і великі засвідчує той факт, що питома вага малих підприємств становить 95%. Проте інноваційна діяльність малого підприємства порівняно із іншими категоріями підприємств є недостатньо розвиненою. Незважаючи на те, що чисельність малих підприємств з кожним роком зростає, обсяги нової якісної продукції, виробленої на основі інноваційних технологій, яку створюють ці підприємства, не збільшуються.

Рейтингування регіонів за рівнем інноваційної активності малих підприємств дозволило здійснити їх групування за цим критерієм. В результаті виділено чотири групи регіонів: регіони-лідери, регіони - «переслідувачі», регіони переважно середнього рівня інноваційного розвитку та регіони-аутсайтери. Проведене рейтингування дозволило не тільки провести оцінювання інноваційної діяльності малого підприємства, а й запропонувати низку управлінських рішень щодо її активізації, які входять до компетенції регіональних органів влади.

3. Доведено вплив чинників формування інституційного середовища ділової активності на інноваційний розвиток малого підприємництва регіону. На основі проведеного кореляційно-регресійного моделювання виявлено взаємозалежності між базовими параметрами інноваційного розвитку малих підприємств регіону: кількістю інноваційно активних підприємств, обсягами реалізованої інноваційної продукції та обсягами інноваційних витрат, в т.ч. за рахунок позик, впровадження нових технологічних процесів, освоєння виробництва інноваційних видів продукції і макрочарактеристиками інституційного середовища ділової активності, зокрема інвестиційною, інноваційною, безпековою, регуляторною, тіньовою, корупційною, соціальною, податковою та інфраструктурною. Проведене оцінювання дозволило комплексно оцінити вплив інституційних чинників підприємницького клімату макрорівня на процеси інноваційної діяльності малого підприємства на мезорівні.

4. Удосконалено концептуальні засади управління інноваційною діяльністю малого підприємства регіону, які базуються на трьох складових: управління інноваційним процесом, управління інноваційним проектом та управління інноваційним потенціалом. Орієнтація на ці складові управління інноваційною діяльністю малого підприємства сприятиме формуванню стратегій інноваційного розвитку малих суб'єктів господарювання, які враховують їх наявні можливості та ресурси. В процесі удосконалення управління інноваційною діяльністю малих

підприємств важливу роль відіграють людський фактор, ефективне нормативно-правове регулювання, розвиток інституціонального середовища регіону, що в результаті забезпечує формування сприятливого середовища для впровадження інновацій.

5. Функціонування малого підприємництва в ринковій економіці вимагає підтримки інноваційного розвитку перш за все на регіональному рівні. В контексті цього запропоновано систему фінансово-бюджетних та організаційних заходів, за допомогою яких регіональні органи влади в умовах децентралізації здатні впливати на активізацію інноваційного розвитку малого підприємництва. Основними завданнями регіональної влади в питанні формування регіональної підтримки розвитку малого підприємництва в сфері інноваційного розвитку визнано: планування підтримки на довго- та середньострокову перспективу, визначення пріоритетних завдань та їх підтримка на всіх етапах реалізації; розробка стимулюючого законодавства в контексті інноваційного розвитку; розвиток інфраструктури для реалізації інноваційної політики; забезпечення та підтримка попиту на товари; покращення інноваційної культури населення та бізнесу; інформаційний супровід розвитку світового ринку інновацій; формування нових організаційних форм підприємницької діяльності тощо.

6. З метою ресурсної та фінансової підтримки інноваційного розвитку малих підприємств регіону визначено напрями інвестиційного забезпечення, які включають формування позитивного інвестиційного клімату, збільшення інвестиційного потенціалу, надання пільгового інвестиційного кредиту, впровадження методів прямого та непрямого стимулювання інвестиційної діяльності, що охоплює всі стадії відтворювального процесу і спрямоване на інтеграцію малих суб'єктів господарювання з великими та торговими підприємствами за виробничим спрямуванням, впровадження інновацій та використання інноваційних технологій, що вплине на поліпшення економічної результативності підприємницької діяльності.

7. Основними формами стимулювання інноваційної діяльності малих підприємств є: пільгове кредитування інноваційної діяльності малого підприємництва (повне/часткове погашення відсотків за взятими кредитами); надання податкових канікул та пільг як спосіб непрямого стимулювання малих підприємств до інноваційної діяльності; звільнення від сплати митних платежів та митні пільги внаслідок імпорту, експорту інноваційних продуктів; стимулювання співпраці освітніх та наукових установ з представниками малого підприємництва, які здійснюють виробництво наукомісткої продукції; використання системи прискореної амортизації обладнання та устаткування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Гринів Ю.О. Фінансово – кредитне забезпечення розвитку сфери малого підприємництва регіону / Ю.О. Гринів // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: [зб. наук. пр.] / НАН України. ДУ "Ін-т регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАНУ"; редкол.: В.С. Кравців (відп. ред.). – Львів, 2014. – Вип. 6 (110). – С. 100-107 (0,53 друк. арк.).

2. Гринів Ю.О. Інноваційна активність малого підприємництва регіону: теоретичні аспекти / Ю.О. Гринів // Зб. наук. праць "Формування ринкових відносин в Україні" [за ред. І.Г. Мансурова]. – Київ, 2015. – № 9(172). – С. 63-66 (0,65 друк. арк.).

3. Гринів Ю.О. Роль конкуренції в забезпеченні інноваційного розвитку малого підприємництва регіону / Ю.О. Гринів // Зб. наук. праць "Формування ринкових відносин в Україні" [за ред. І.Г. Мансурова]. – Київ, 2015. – № 10(173). – С. 72-75 (0,54 друк. арк.).

4. Гринів Ю.О. Суть інноваційного розвитку малого підприємництва регіону та його нормативно-правове забезпечення / Ю.О. Гринів // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду: [зб. наук. пр.] / НАН України. ДУ "Ін-т регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАНУ"; редкол.: В.С. Кравців (відп. ред.). – Львів, 2015. – Вип. 4 (114). – С. 86-90 (0,38 друк. арк.).

5. Гринів Ю.О. Аналіз підходів до оцінки інноваційного розвитку малого підприємництва регіону / Ю.О. Гринів // Зб. наук. праць "Формування ринкових відносин в Україні" [за ред. І.Г. Мансурова]. – Київ, 2016. – № 2(177). – С. 106-112 (0,51 друк. арк.).

6. Гринів Ю.О. Забезпечення регіональної підтримки інноваційної діяльності малих підприємств як важливий аспект економічного розвитку території / С.В. Васильчак, Ю.О. Гринів // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: [зб. наук. пр.] / НАН України. ДУ "Ін-т регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАНУ"; редкол.: В.С. Кравців (відп. ред.). – Львів, 2016. – Вип. 1 (117). – С. 138-143 (0,52 друк. арк.). *(Особистий внесок: визначено основні засади регіональної підтримки інноваційної діяльності малих підприємств).*

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

7. Гринів Ю.О. Оценка инновационной деятельности малых предприятий Львовского региона / Ю.О. Гринив // Карельский научный журнал; "НП ОДПО Институт направленного профессионального образования". - Тольятти: Типогр."Полиар Плюс", 2015. - № 4 (13). – С. 21-23 (0,59 друк. арк.).

Опубліковані наукові праці апробаційного характеру:

8. Гринів Ю.О. Роль капітальних інвестицій в інноваційному розвитку малого підприємництва регіону / Ю.О. Гринів // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Сталий розвиток підприємств, регіонів, країн в сучасних ринкових та політичних умовах", 19-20 листопада 2015р., – Дніпропетровськ, 2015. – С.67-69 (0,16 друк. арк.).

9. Гринів Ю.О. Основні тенденції розвитку сфери малого підприємництва Львівської області / Ю.О. Гринів // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції "Формування стратегії соціально-економічного розвитку підприємницьких структур в Україні", 19-21 листопада 2015р. – Львів, 2015. – С.54-57 (0,18 друк. арк.).

10. Гринів Ю.О. Фінансування інноваційного розвитку малого підприємництва Львівської області / Ю.О. Гринів // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні шляхи забезпечення стабільного економічного розвитку", 25-26 листопада 2015р. –Харків, 2015. – С.97-99 (0,14 друк. арк.).

11. . Гринів Ю.О. Суть та значення категорії «інновація» у розвитку сфери малого підприємництва / Ю.О. Гринів // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Регіональні проблеми розвитку територіальних систем: теорія, практика, перспективи", 15-16 квітня 2016р. – Ужгород, 2016. – С.67-69 (0,14 друк. арк.).

12. Гринів Ю.О. Джерела кредитування сфери малого підприємництва регіону / Ю.О. Гринів // Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції "Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин", 21-22 квітня 2016р. – Умань, 2016. – С.56-58 (0,14 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Гринів Ю.О. Інноваційний розвиток малого підприємництва регіону. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – ДУ "Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України", м. Львів, 2017.

Досліджено сутність та значення інноваційного розвитку малого підприємництва регіону, охарактеризовано стан та визначено проблеми його нормативно-правового забезпечення, сформовано методичні підходи до оцінки інноваційного розвитку малого підприємництва регіону.

Здійснено діагностику та визначено регіональні особливості розвитку малих підприємств, проведено аналіз фінансово-кредитного забезпечення їх інноваційного розвитку та здійснено інтегральне оцінювання малого підприємництва регіону за допомогою економетричних моделей аналізу впливу інституційного середовища ділової активності на інноваційний розвиток малих підприємств Львівської області.

Запропоновано напрями та заходи з удосконалення регіональної підтримки інноваційного розвитку малого підприємництва регіону, визначено систему заходів щодо удосконалення управління інноваційною діяльністю малих суб'єктів господарювання на регіональному рівні, запропоновано економічні важелі активізації інноваційних процесів у малому підприємстві регіону.

Ключові слова: мале підприємництво, інноваційний розвиток, управління інноваційною діяльністю, регіональна політика, інституційне середовище.

АННОТАЦИЯ

Грынив Ю.А. Инновационное развитие малого предпринимательства региона. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 - развитие производственных сил и региональная экономика . - ГУ "Институт региональных исследований им. М.И. Долишнего НАН Украины", г. Львов, 2017.

Исследована сущность и значение инновационного развития малого предпринимательства региона, охарактеризовано состояние и определены проблемы его эффективного функционирования. На основе исследования понятия

«инновационное развитие малого предпринимательства» установлено целесообразность выделения термина «инновационное развитие». Доказано, что для эффективного развития регионов необходимо обеспечение научно-технической и инновационной эволюции, в частности в сфере предпринимательской деятельности. Учитывая сущность понятий «инновации», «регион» и «инновационное развитие», в процессе исследования охарактеризовано сущность инновационного развития малого предпринимательства региона как сложного многоаспектного процесса хозяйственной деятельности на основе активизации инноваций при учете факторов и потенциала определенного региона.

Установлено, что функционирование и развитие малого предпринимательства в современных условиях невозможно без усовершенствования нормативно-правового обеспечения, которое способствовало бы развитию и обеспечению хозяйственной деятельности и регулировало отношения с другими субъектами предпринимательской деятельности, финансово-кредитными институтами, региональными и государственными органами власти. Выделены составляющие инновационного развития малого предпринимательства региона в рыночных условиях. Сформированы методические подходы к оценке инновационного развития малого предпринимательства региона.

Осуществлено диагностику и определены региональные особенности развития малых предприятий как объекта исследования. Определено, что развитие инновационной активности малых предприятий в отличие от крупных, находится на низком уровне.

Доказано, что уровень развития инновационной деятельности малых предприятий в значительной степени зависит от имеющегося финансирования, ведь низкий уровень внедрения инноваций субъектами хозяйствования обусловлен недостаточным уровнем затрат на разработку и внедрение инновационных технологий. Проведен анализ финансово-кредитного обеспечения инновационного развития малого предпринимательства региона, определены основные проблемы финансового обеспечения инновационной деятельности субъектов малого предпринимательства Львовской области и предложены рекомендации по их решению.

Для осуществления рейтинговой оценки инновационного развития малых предприятий региона в работе определен интегральный показатель, который учитывает реализованную часть инновационного потенциала региона и рассчитывается по шкале оценивания обобщенной функции полезности.

Проведен эконометрический анализ влияния институциональной среды деловой активности на инновационное развитие малых предприятий Львовской области.

Обоснованы пути совершенствования региональной поддержки инновационной политики развития малого предпринимательства региона, определены направления совершенствования управления инновационной деятельностью малых субъектов хозяйствования на региональном уровне предложено систему экономических рычагов активизации инновационных процессов в малом предпринимательстве региона. Предложены формы стимулирования инновационной деятельности малых предприятий.

Ключевые слова: малое предпринимательство, инновационное развитие,

управление инновационной деятельностью, региональная политика, институциональная среда.

SUMMARY

Hryniv Y.O. Innovative development of small business in the region. - Manuscript.

Thesis for the degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.05 - Development of productive forces and regional economy. - SI "M. I. Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine", m. Lviv, 2017.

The essence and importance of innovative development of small business in the region, described the status and problems defined its regulatory support, formed a methodical approaches to the evaluation of innovative small business development in the region.

Done diagnosis and defined regional characteristics of small businesses as an object of study, an analysis of financial and credit support innovation and integral evaluation of small business sector in the region and econometric analysis of the impact of the institutional environment of business in the innovative development of small enterprises in Lviv region.

Grounded improving regional innovation policy of small business in the region, the directions of improvement of innovation management of small entities at the regional level, outlined the economic levers activation of innovative processes in small business region.

Keywords: small business, innovative development, innovation management, regional policy, institutional environment.